

DÜŞÜNCE DÜNYASINDA TÜRKİZ

Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl/Year: 16 • Sayı/No: 1 • Nisan/April 2025

ISSN: 1309-601X

SİYASAL KARAR ALMA SÜREÇLERİNİN ŞEFFAFLIĞI VE GİZLİ BİLGİLERİ KÖTÜYE KULLANMAMA İLKESİ

*Transparency in Political Decision-Making Processes and the Principle
of Not Misusing Confidential Information*

Nihat YILMAZ

Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon.

nihatss@hotmail.de

ORCID: 0000-0002-8351-2030

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 01.04.2025

Kabul Tarihi: 25.04.2025

DOI: 10.59281/turkiz.1668837

Kaynak göstermek için:

Yılmaz, N., (2025). Siyasal Karar Alma Süreçlerinin Şeffaflığı ve Gizli Bilgileri
Kötüye Kullanmama İlkesi. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 16(1): 11-31.

İletişim / Contact

29 Ekim Caddesi 2654. Sokak No: 1 Gölbaşı-Ankara/Türkiye

Tel: +90 312 460 1779 • Faks: +90 312 460 1789

www.tasav.org • iletisim@tasav.org • turkiz.dergi@tasav.org

SIYASAL KARAR ALMA SÜREÇLERİNİN ŞEFFAFLIĞI VE GİZLİ BİLGİLERİ KÖTÜYE KULLANMAMA İLKESİ

*Transparency in Political Decision-Making Processes and the
Principle of Not Misusing Confidential Information*

Nihat YILMAZ

Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Trabzon.
nihatts@hotmail.de
ORCID: 0000-0002-8351-2030

Özet

Bu makale, demokratik sistemlerin vazgeçilmez unsurlarından biri olan siyasal karar alma süreçlerinin şeffaflığı ve bununla ilişkilendirilen “gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi” arasındaki dengeyi ele almaktadır. Makalenin temel tezi, demokraside hem toplumun siyasal süreçlere katılımı ve yöneticileri denetleme hakkının korunabilmesi için şeffaflık gerektiği, hem de ulusal güvenlik, diplomasi ve kişisel verilerin korunması gibi alanlarda sınırlı bir gizliliğin zorunlu olabileceğidir. Ancak bu gizliliğin kötüye kullanılması, demokratik değerlerin ve hukuk devletinin zarar görmesine yol açabilir. Makalede öncelikle, şeffaflık kavramının demokrasi açısından taşıdığı anlam üzerinde durulmaktadır. Şeffaflık, halkın yöneticilerin kararlarını nasıl aldığına dair bilgi edinmesini sağlayarak yurttaşların katılımını artırmakta, denetimi kolaylaştırmakta ve yolsuzluğun önlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Aynı zamanda, sorumluluk sahibi yönetim şeklini teşvik etmekte ve karar vericilerin eylemlerinden dolayı hesap verebileceği bir mekanizmayı mümkün kılmaktadır. Makalede daha

sonra, gizlilik kavramının hem gerekli hem de riskli yönleri tartışılmaktadır. Ulusal güvenlik gibi hassas konuların kamuya tam açık olmamasının anlaşılır bir gereksinim olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanında yetki sahiplerinin, “devlet sırrı” ya da “gizli bilgi” gibi kavramları suistimal ederek, kendi iktidarlarını korumak ya da rakiplerini susturmak üzere kullanma tehlikesi de her zaman mevcut olduğu da belirtilmektedir. Bu noktada da, devletin, kamu görevlilerinin ve siyasetçilerin, ellerindeki bilgileri yalnızca kamu yararına ve hukuki çerçeveye uygun biçimde kullanmaları belirten gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şeffaflık, Gizli Bilgiler, Demokrasi, Devlet Sırrı.

Abstract

This article examines the balance between the transparency of political decision-making processes—one of the indispensable elements of democratic systems—and the principle of “not misusing confidential information.” Its central thesis is that, within a democracy, both transparency is necessary to enable public participation in political processes and the right to supervise those in power, and a limited degree of secrecy is sometimes essential in areas such as national security, diplomacy, and the protection of personal data. However, the abuse of such secrecy can undermine democratic values and the rule of law. The article first focuses on the concept of transparency in the context of democracy. By enabling the public to access information on how decisions are made, transparency increases citizen participation, facilitates oversight, and plays a crucial role in preventing corruption. It also encourages responsible governance and establishes a framework through which decision-makers can be held accountable for their actions. Next, the article discusses the necessary yet risky aspects of secrecy. It emphasizes that it is understandable for particularly sensitive issues, such as national security, not to be fully disclosed to the public. At the same time, it underscores that there is always a danger of those in authority misusing concepts such as “state secrets” or “confidential information” to protect their own power or suppress their opponents. At this point, the principle of not misusing confidential information—which stipulates that the state, public officials, and politicians must use the information at their disposal solely in the public interest and in accordance with the legal framework—becomes relevant.

Keywords: Transparency, Confidential Information, Democracy, State Secret.

Giriş

Demokrasi, halkın yönetime katıldığı, yöneticilerin ise topluma karşı sorumlu olduğu bir siyasal sistem olarak tanımlanır. Bu sistemin özünü, toplumun bilgi sahibi olması ve bu bilginin ışığında siyasal karar alma süreçlerine katılım sağlaması oluşturur. Bu açıdan bakıldığında, “şeffaflık” ve “gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi”, demokratik ilke ve değerlerin korunmasında kilit iki kavram olarak öne çıkar. Bir yandan, demokratik sürecin sağlıklı işlemesi için yöneticilerin hesap verebilir olması ve topluma karşı açık olmaları beklenir. Öte yandan, ulusal güvenlik, diplomatik ilişkiler veya kişisel verilerin korunması gibi konularda da belirli ölçüde gizliliğe gereksinim duyulduğu açıktır.

Siyasal karar alma süreçlerinde şeffaflık, kamunun hem yöneticilerin faaliyetlerini takip edebilmesini hem de bu faaliyetlerin etkilerini değerlendirerek çeşitli şekillerde tepki verebilmesini mümkün kılar. Vatandaşlar, yönetime ilişkin bilgilere erişebildiklerinde, alınan kararların ne kadar isabetli ya da yanlış olduğunu anlama şansına sahip olurlar. Bu durum aynı zamanda, yönetici pozisyonundakilerin keyfi uygulamalara başvurmadan, hukuki ve etik çerçevede hareket etme zorunluluğunu da doğurur. Şeffaflığın yokluğu ise yolsuzluk, görevi kötüye kullanma veya toplumsal taleplerin dikkate alınmaması gibi olumsuzlukları beraberinde getirebilir.

Öte yandan, her bilgiyi her koşulda kamuoyuna açıklamanın da başka türden riskler barındırdığı yadsınamaz. Devletlerin, özellikle ulusal güvenlik stratejilerinde ve uluslararası diplomatik ilişkilerinde, kimi bilgileri belirli sürelerde ya da belirli koşullarda gizli tutması olağan kabul edilebilir. Burada kritik olan, bu “gizlilik” alanının kullanımındaki meşruiyetin korunmasıdır. Zira gizlilik, kamu yararını koruma amacıyla sınırlı kalmadığında, devlet gücünü elinde bulunduranların iktidarlarını sürdürmek veya muhalif sesleri bastırmak için kullanabilecekleri bir araca dönüşebilir. İşte bu noktada, “gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi” devreye girer. Bu

ilke, yetki sahibi kişi ya da kurumların, ellerindeki gizli bilgileri yalnızca hukuka uygun ve kamu yararını gözeten amaçlarla kullanmaları gerektiğini savunur.

Bu makalede, öncelikle siyasal karar alma süreçlerinde şeffaflığın önemi ve işlevi üzerinde durulacak, ardından gizliliğin hangi durumlarda gerekli olabileceği, hangi hallerde ise kötüye kullanıma riskinin ortaya çıkabileceği tartışılacaktır. Bu doğrultuda, şeffaflık ve gizlilik arasındaki dengenin nasıl sağlanabileceğine dair kuramsal ve pratik yaklaşımlara değinilecek, demokratik bir hukuk devleti anlayışının korunması için hangi mekanizmaların işlerlik kazanması gerektiği örnekler ve literatür ışığında ele alınacaktır. Amaç, demokratik değerlerin temelini oluşturan katılım ve hesap verebilirlik ilkelerinin, gizli bilgilerin meşru kullanımı ile nasıl birlikte var olabileceğini ortaya koymak ve bu dengenin sağlanamaması durumunda ne gibi sorunların baş gösterebileceğine dikkat çekmektir.

1. Siyasal Karar Alma Sürecinde Şeffaflık

Kamu görevlileri ve siyasetçiler, halka hesap verebilir olmalı, ancak ulusal güvenliği tehlikeye atmamak için gizli bilgileri uygun çerçevede korumalıdır (Denhardt & Denhardt, 2000). Kamu görevlilerini özel sektör çalışanlarından ayıran en önemli özelliklerinden biri kamu yararını esas almaları ve halka ve yetkili diğer organlara karşı sorumluluk taşımalarıdır (Eryılmaz, 2010: 173). Devletin belli alanlardaki şeffaf olmayan eylemlerinin bazı durumlarda devletin bekası için gerekli olabilmektedir. Özellikle devlet sırrı ve ulusal güvenlik kavramları söz konusu olduğunda, bu kavramlar şeffaflık kavramı ile karşı karşıya gelebilmektedir.

Shills'e (1965: 27) göre özel alan, kamusal alan ve gizlilik alanı arasındaki ilişkinin çatışmalı olmasından dolayı tam bir politik ayrım olanaksızlaşmaktadır. Kamusal alanın özel alan ve devlet sırrı tarafından sınırlandırılmasını, bilginin gizlenmesinin aleniyet ilkesine temelden aykırı olması nedeniyle doğal bir zorlayıcı ilişki olarak niteler. Shills, liberal, bireyci demokrasilerde bu alanlar

arasında bir denge olduğunu ve bu dengenin, diğer üç alanın meşruiyetinin bu üçlü sistemde tanınması koşuluyla korunabileceğini varsaymaktadır. Bu bağlamda şeffaflık, siyasi eylemlerin temelini oluşturmakta ve demokratik kararların meşruiyetini güçlendirmektedir. Vatandaş katılımı açısından bakıldığında şeffaflık aynı zamanda kritik bir başarı faktörüdür. Kamuoyu, yetkili kurumların planlama ve karar alma süreçlerine katılmak için birçok olanaktan yararlanabilir. Bu katılım ya yasal olarak zaten zorunludur ya da siyasi bir kararla sağlanır. Katılımın söz konusu olduğu her yerde bilgi paylaşımı yapılması gerekir. Kapsamlı şeffaflık, başarılı bir vatandaş katılımının temelidir. Amaç, vatandaşların bilgi birikimini öneriler, fikirler ve değerlendirmeler şeklinde harekete geçirmek ve siyasi kararları anlaşılır kılabilmek için sorumlular ile vatandaşlar arasında bir diyalog kurmaktır. Böyle bir yaklaşım, siyaset ve yönetime duyulan temel güveni, süreçlerin kabul edilebilirliğini ve her bir katılım projesinin sonuçlarının meşruiyetini güçlendirir (Sache, 2017: 8). Şeffaflığı destekleyenler için önemli olan karar vericilerin varsaydığı şeffaflık değil, kamuoyunda algılanan şeffaflıktır.

Devlet sırrı kavramının açık bir şekilde tanımlanmaması, ne tür bilgi ve belgelerin devlet sırrı sayılabileceğinin açıkça belirtilmemesi, birçok bilgi ve belgenin gizlenebilmesine olanak sağlayabilmektedir. Devlet bekası sağlamak adına “devlet sırrı” gerekçe gösterilerek, şeffaflık ve hesap verilebilirlikten uzaklaşabilmektedir. Dolayısıyla keyfi uygulamaları engelleyebilmek için “devlet sırrı”nın sınırları ve niteliğinin ayrıntılı bir şekilde belirlenmelidir (Polater, 2016: 100). Kamu görevlileri ve siyasetçiler, gizli bilgileri kişisel mali kazanç, insider trading veya siyasi avantaj elde etmek için kullanmamalıdır (Rawls, 1971). Siyasal sistemin ve yönetimin aktörleri vatandaşa karşı sürekli hesap verebilir olmalıdır. Vatandaşla açık ve dürüst iletişim kurma isteği taktiksel bir hesaptan değil, kişinin kendi temel inancından kaynaklanmalıdır. Şeffaflık içsel bir tutum meselesidir. Şeffaflık için bir bakış açısı değişikliği gereklidir. Yalnızca iç kullanıma yönelik

hazırlanan belgelerin yayınlanmasıyla şeffaflık sağlanmış olmaz. Şeffaflık, ancak vatandaşlar konuları ve planlamaları anlayabilmek için ihtiyaç duydukları bilgilere erişebildiklerinde gerçekten gerçekleşmiş olur. Yönetim ve siyaset alanında sorumluluk sahibi aktörler, her somut projede veya girişimde vatandaşların şeffaflıktan ne beklediğini yeniden sorgulamalıdır. Bu bakış açısı değişikliği, vatandaşların talep etmesini beklemeden, ihtiyaç duyulan bilgilerin proaktif şekilde sunulabilmesi için zorunludur.

Hangi bilgilerin kritik ve belirleyici olduğuna, tüm paydaşların dâhil olduğu ortak bir süreçte karar verilmelidir. Başarılı bir şeffaflığın her şeyi kapsayıp eksiksiz olması mümkün değildir. Başarılı şeffaflık, uygun ve gerekli bilgileri sunan bir yaklaşımı ifade eder (Sache, 2017: 5). Siyasal karar alma süreçlerinin şeffaflığı, demokrasinin vazgeçilmez temellerinden biri olduğu unutulmamalıdır. Demokrasilerde gizlilik “siyasetin bir patolojisi” olarak kabul edilir. İlke olarak halk egemenliği (Volkssouveränität), her türlü Arcana imperii’yi dışlar. Demokratik sistemlerde “Görünmez güçlerin” etki alanı, ideal koşullarda, sıfıra doğru eğilim göstermelidir. Bu nedenle gizli uygulamalar haklı olarak “kamuoyuna açıklık ilkesinin ihlali” olarak eleştirilir. Politikada yine de gizli kalması gereken alanlar bulunduğundan, liberal demokrasilerde sözde “çift kamusalılık” (Doppelte Öffentlichkeit) söz konusudur. “Çift kamusalılık” terimi, bir tiyatrodaki olduğu gibi, bir oyunun, ikinci sınıf “aktörler” tarafından, medya ve vatandaşlar gibi kamuoyu önünde sahnelenmesi anlamına da gelebilir ki, bunun gerçeklikle pek ilgisi yoktur. Buna karşın asıl karar vericiler sahnenin arkasında (arka odalarda) bir araya gelerek karanlıkta gizli anlaşmalar yapar ve önemli kararlar alırlar (Voigt, 2017: 11). Ancak demokratik irade oluşumunun bir parçası olan devlet faaliyetlerinde asgari düzeyde şeffaflık olmalıdır. Vatandaşlar, siyasette hangi konuların tartışıldığını (içerik), bu tartışmaların hangi yollardan yürütüldüğünü (yöntem), elde edilen sonucun ne olduğunu (çıktı) ve bunun kime atfedilebileceğini (sorumluluk) bilmelidir (Bröhmer, 2004).

Açık yönetimin temel ilkeleri olan şeffaflık, katılım ve hesap verebilirlik, yönetimlerin vatandaşlarla etkileşimlerinde ve idarelerini yönetme biçimlerinde yenilikçi bir yaklaşım gerektirmektedir. Şeffaflık, yetkililerin vatandaşların bilgiye erişimini, özellikle açık veri ve belge yönetimi yoluyla kolaylaştırmasını gerektirir (Council Of Europe, 2018). Demokrasi, siyasette ve yönetimde daha fazla şeffaflık talep etmektedir. Devletin bilgilerinin daha şeffaf olmasını ve vatandaşlar için daha kolay erişilebilir olması gerektiğini savunmaktadır. Vatandaşlar ancak bilgiye kolay ve etkili biçimde ulaşabildiklerinde devlete güven duyacaklar ve siyaset ve yönetime de daha rahat katılım sağlayabileceklerdir (NDR, 2024). Bu artan katılım, denetimler, davranış kuralları ve kamu denetimi gibi yollarla yetkililerin daha fazla hesap verebilirliğinin sağlanmasıyla da desteklenmelidir (Council Of Europe, 2018). Amaç demokrasiyi güçlendirmek ve siyasi kararların şeffaflığını artırmaktır. Dolayısıyla, şeffaflık, katılımcılığa dayalı, çeşitliliğe sahip bir demokrasinin vazgeçilmez bir unsurudur. Başarılı iletişimin ön koşuludur. Şeffaflık güvenilirlik yaratır, yanlış anlaşılmaları önler ve güvensizliği azaltır. Tüm ilgililere bilgi sağlar, kararları doğrulanabilir hale getirir ve devlet eylemlerinin kontrol edilmesini sağlar; bu da her demokrasinin temel bir özelliğidir. Sonuç olarak süreçlerin daha fazla kabul görmesi ve kararların daha iyi anlaşılması, hükümet eylemlerinin meşruiyetini güçlendirmektedir. Ayrıca şeffaflık, demokrasinin temel unsurlarından biri olan vatandaşın siyasal katılımını teşvik etmektedir. Siyasete katılımı bireylere kendi çıkarlarını temsil etme olanağı tanınarak, karar alma süreçlerine daha iyi katılabilmeleri sağlanmaktadır. Bu bağlamda şeffaflık demokrasinin önemli bir ön koşuludur (Sache, 2017: 5). Karar alma süreçlerine katılım farklı düzeylerde olabilmektedir. Katılımı temelde üç farklı yoğunluk düzeyinde ele alınabilir:

- Bilgilendirme (Information): Vatandaşlar, yaklaşan planlar veya başvurular hakkında bilgilendirilir. Bir

karar verilmeden önce soru sorma veya itirazda bulunma fırsatına sahiptirler.

- **Danışma (Konsultation):** Vatandaşlar hem bilgilendirilir hem de bir projeyi değerlendirmeye, kendi fikirlerini paylaşmaya veya alternatifleri incelemeye davet edilir. Katkılarının nasıl değerlendirildiğiyle ilgili geri bildirim alırlar.
- **İş Birliği (Kooperation):** Vatandaşlar, yönetim, siyaset ve uzmanlar birlikte bir projede çalışır. Hedefe bağlı olarak, vatandaşlar sürece katılabilir veya hatta karar süreçlerinde söz sahibi olabilirler.

Katılımın yoğunluğu, aşamadan aşamaya geçtikçe artar. Süreçler uzar ve daha karmaşık hâle gelir. Bu durum, şeffaflığa yönelik beklentiyi de yükseltir. Bilgilendirme aşamasında, yalnızca kaynakları açıkça belirtmek ve anlaşılır şekilde sunmak gerekir. İkinci aşama olan tek seferlik “danışma” (konsültasyon) düzeyinde ise katılımcılara, sundukları katkıların nasıl değerlendirildiğine dair bilgi verilmelidir. Birden fazla aşamadan oluşan danışma süreçlerinde, sürecin tüm gidişatı anlaşılır biçimde aktarılmalıdır. İş birliği (kooperasyon) aşamasında ise kooperasyon ortaklarının farklı çıkarlarını ortaya koymak ayrıca önemlidir.

Şeffaflık eksikliğinin giderilmesi vatandaşın katılımını başarılı kılabilir. Vatandaşlar süreçlere ve sorumlulara güvenmiyorsa şeffaflığın pek bir faydası olmaz. Verilen bilgilerin eksiksiz ve doğru olup olmaması sorumlulara güven duymayı etkileyen önemli bir faktördür. Bilginin anlaşılır ve eksiksiz olması vatandaşların yönetime ve siyasete olan güvenini artırır. Özetle; şeffaflık, katılıma dayalı ve çok yönlü bir demokrasinin vazgeçilmez unsurudur. İyi işleyen bir iletişimin ön koşulu olup, güvenilirlik sağlar, yanlış anlaşılmaları engeller ve güvensizliği azaltır. Şeffaflık, tüm paydaşlar için bilgi kazancı yaratarak kararların denetlenebilir hâle gelmesini ve devlet faaliyetlerinin kontrolünü mümkün kılar bu da her demokrasinin özünde bulunan bir özelliktir. Bu sayede süreçlerin ve kararların daha fazla kabul görmesi ve anlaşılması, devletin meşruiyetini güçlendirir. Şeffaflık ancak, tüm vatandaşların

her alanda ve her düzeyde yürütülen bütün devlet projeleriyle ilgili süreçlere, olgulara, verilere, planlara ve karar alma süreçlerine özgürce erişebildiği koşullarda eksiksiz biçimde sağlanmış olur (Sache, 2017: 5). Şeffaflık, siyaset ve yönetimde güven duygusunu artıran bir unsur olmasına rağmen her alanda açıklığın devlet yönetiminde bazı sorunlar da meydana getirebilmektedir.

Siyasete ve yönetimlere güven azaldıkça şeffaflık talebi yükselir: Vatandaşların politikaya duydukları güvenin azalması ile daha fazla şeffaflık yönündeki kamuoyu talepleri arasında yakın bir ilişki olduğu görülüyor ki, bu durum bir dizi soruyu da beraberinde getiriyor. Bir yandan yüksek düzeyde şeffaflık, demokratik sistemlerin temelidir, çünkü bu sistemler meşruiyetlerini büyük ölçüde eleştirel kamusal alan ve vatandaşların katılımından alır. Diğer yandan ise siyasi karar alma süreçleri, güvenlik mülahazaları, kişilik hakları veya diplomatik görüşmelerin korunaklı bir ortamda gerçekleştirilebilmesi gibi nedenlerle belirli ölçüde gizlilik gerektirir. Burada temel bir ikilem ortaya çıkar: Siyasette yapılan gizli anlaşmalar her zaman güç suistimali ve kontrol edilemeyen nüfuz kullanımı şüphesine açıktır; şeffaflığın olmaması ise güvensizliğe yol açar. Gerçekten de gizlilik, bir yandan kamu yararı için hassas görüşmelerin yapılabileceği korunaklı bir alan yaratırken, diğer yandan da suistimal fırsatları doğurur. Şeffaf olmayan alanlar, siyasetçilerin kendilerini kamuya karşı açıklamak zorunda olmadıkları ve demokratik denetimden uzak oldukları alanlar yaratır. Bu da yasadışı güç kullanımı, kişisel çıkarların gözetilmesi ve yolsuzluk gibi sonuçlara yol açabilir (Borgwardt, 2011: 20).

Şeffaflık genel olarak şu amaçlara hizmet eder (Sache, 2017: 29):

- Devlet faaliyetlerinin şeffaflığı, idari işleyişe dair bilgi eksikliğini gidermeye yardımcı olur.
- Demokratik fikir ve irade oluşumunu, ayrıca halkın kamu hayatına aktif katılımını destekler ve devlet faaliyetlerinin denetlenmesini mümkün kılar.

- Siyasi kararların anlaşılabilirliğini artırır ve internetin sunduğu imkânları kullanarak devlet ile toplum arasında diyalog kurulmasını sağlar.

2. Gizli Bilgileri Kötüye Kullanmama İlkesi

Gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi, siyasetçilerin ve kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken devlet sırlarını koruma ve bilgi manipülasyonundan kaçınma gibi temel kurallara uymasını gerektirmektedir. Bu anlamda gizli bilgilerin kötüye kullanılmaması için bunların korunması önem taşımaktadır.

2.1. Gizli Bilgilerin Önemi ve Korunması

Devlet sırrı, kamu yararı gereği gizli tutulması gereken bilgilerin korunmasını amaçlamaktadır. Devlet sırrı koruması, devlet otoritesi tarafından gizli olarak sınıflandırılan bilgilerin gizli tutulmasına yönelik tüm önlemleri kapsar. Dolayısıyla sınıflandırılmış bilgi, kamu yararı için gizli tutulması gereken her türlü olgu, nesne veya bilgiyi ifade eder. Gizli bilgilerin gizliliği aşağıdaki tehlikelerin önlenmesine yarar (BMI, 2025):

- Devletin varlığını veya hayati çıkarlarını tehlikeye atan,
- Devletin güvenliğini tehlikeye atmak veya çıkarlarına ciddi zarar vermek
- Devletin çıkarlarına zarar verilmesi veya dezavantaj sağlanması

Bunlar devleti korumaya yönelik önleyici tedbirler bazılarıdır.

Gizli bilgiler, devletin güvenliği, ekonomik çıkarları ve kamusal düzenin devamlılığı için kritik öneme sahiptir. Uluslararası ilişkilerde diplomatik sırlar, savunma politikaları, istihbarat verileri ve ekonomik stratejiler gibi konular gizli bilgiler kapsamında değerlendirilir. Bu bilgilerin yetkisiz kişilere sızdırılması veya kişisel/siyasi çıkarlar için kullanılması hem ulusal güvenliği tehdit eder hem de halkın devlete olan güvenini sarsar (Thompson, 1995).

Bundan dolayı devletler kamusal menfaatlerini koruma noktasında bilgilerin gizliliğine azami dikkat göstermektedirler.

Liberal demokrasilerde, hükümetin eylemleri şeffaflığa yöneliktir. Ancak dış-iç güvenlik ve vatandaşlarının korunması açısından ele alındığında demokratik bir devlet bile bazı bilgileri gizli tutmak zorundadır. Örneğin, polis operasyonlarında bilgi hayati bir rol oynamaktadır. Polisin uyguladığı özel taktikler hakkında bilgi sahibi olmak, suçluların önlemlere uyum sağlamasını ve dolayısıyla önlemleri etkisiz hale getirmesini sağlayabilir. Terör örgütleri, örneğin hükümet kurumlarına, temsilcilerine veya altyapılarına yönelik saldırılar hazırlayabilmek için, bazı hükümet bilgilerine ilgi duyabilmektedirler. İşte bu nedenle tarafsız devletler bile devlet sırrı korumasını sürdürmek zorunda kalabilmektedirler (BMI, 2025).

2.2. Devlet Sırlarını Koruma

Devlet sırrı kavramı "Arcana Imperii"¹ (imparatorluğun sırları ya da iktidar sırları) kavramı ile yakından ilişkilidir. Vatandaş, devlet ve hükümetle ilgili her şeyi bilemez ve bilmemelidir. Thomas Hobbes, Leviathan (1651) adlı eserinin başlık sayfasında, izleyicinin gözünden gizlenmesi gereken güç alanlarının olduğunu ifade etmişti. Arcana imperii her şeyden evvel yöneticilerin iktidar arayışlarına hizmet eden hükümet yetkililerinin gizli bilgileriyle ilgilenmektedir. Arcana imperii demokrasilerde de siyasal anlamda önemli bir anlam ifade etmektedir. Bu konudaki güncel tartışmaların bir tarafında egemenlik, devlet aklı ve güç kavramları, diğer tarafında da tanıtım, şeffaflık ve katılım kavramları bulunmaktadır. Niccolò Machiavelli,

¹ Arcana Imperii, kapalı kapılar ardında, yani kamuoyunun gözünden uzak gerçekleşen bir siyasetin yönetim sırlarıdır. Gizli diplomasi, gizli anlaşmalar ve gizli servisler güç kavramının karanlık yüzünü tanımlamaktadır. Botero, Bodin, Ammirato ve Clapmarus gibi düşünürler Arcana imperii'yi (tamamen "normal") bir yönetim tekniği veya iktidarın istikrar kuralları olarak ele almışlardır. Bunlar devlette iktidarı elinde bulunduranların en gizli araçları ve tavsiyeleridir. Hem kendi huzurlarına, hem de devletin mevcut yapısının korunmasına, yani kamu yararına hizmet ederler (Voigt, 2017: 9). Carl Schmitt, "iyi" sırlar anlamına gelen Arcana imperii'nin karşısına, yalnızca iktidardaki kişilerin korunması ve savunulmasına yönelik olan "kötü" sırlar, yani Arcana dominationis kavramını koyar (Schmitt 1921).

nl kitabı *Il Principe*'de (1513) politikacıların bilgi, karar ve niyetlerini gizli tutarak g kazanmaya, sürdürmeye ve artırmaya çalıştıklarını açıkça ortaya koymuştur. Bu tür siyasi sırların asırlardır devam eden bir geleneği vardır. Ancak bu sırlar, demokratik yönetimlerin doğasında var olan temel bir soruyu gündeme getirmektedir. Demokrasilerde egemen olan halk gerçeklerin kapsamlı bilgisine dayanarak karar verebilmesi için hkmetlerin "tüm gerçekleri masaya yatırması" gerekmez mi? Yoksa demokratik bir devlette bile kamuoyunda tartışılıp işlem görmeyen çok hassas alanlar ("gizli alanlar") bulunmakta mıdır? Yani acil bir durumda demokrasinin gereklerinden daha öncelikli olabilecek devletin kendi çıkarından söz edilebilir mi? (Voigt, 2017: 1).

Devletin güvenliğini ilgilendiren bilgileri yetkisiz kişilerle paylaşmamak, bu bilgileri yalnızca yetkili makamlarla paylaşarak kamunun çıkarlarını gözetmek (Bok, 1989). Devlet sırrı, kamu yararı için, özellikle devletin refahını korumak amacıyla gizli tutulması gereken gerçekleri, nesneleri veya bilgileri, bilginin sunulduğu biçim ne olursa olsun (belgeler, elektronik dosyalar, sözlü ifadeler, vb.) korumaya yaramaktadır. Bunlara gizli bilgi denmektedir. Gizli bilgilerin korunması da personel ve maddi güvenlik tedbirleri ile gerçekleştirilebilir. Personel güvenliği, gizlilik korumasının amacı, bu tür hassas devlet bilgilerinin yetkisiz erişime karşı korunmasıdır. Bu bilgilere yalnızca belirli bir grup insan erişebilir. Güvenlik açısından hassas faaliyetler yürüttükleri için gizli bilgilerin emanet edildiği kişi gruplarının öncelikle bir güvenlik kontrolünden geçmesi gerekir. Maddi güvenlik, gizli bilgilere erişim, güvenlik organizasyonu ve gizli bilgilerin sınıflandırılması, işlenmesi, etiketlenmesi ve dağıtımına ilişkin gereklilikleri belirler (BSI, 2025). Dolayısıyla Devlet sırları, ulusal güvenliği sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. İstihbarat teşkilatlarının faaliyetleri, askerî stratejiler ve uluslararası güvenlik politikaları bu sırların en önemli bileşenlerindendir. Devletler, terörle mücadele, casusluk faaliyetleri ve dış tehditlere karşı önlem almak için bu bilgileri gizli tutmak zorundadır (Bok, 1989). Devlet sırrı yalnızca sınırlı bir insan çevresinin erişebildiği ve dış güvenliği

tehlikeye atmamak amacıyla dış güçlerden gizli tutulan gerçekler, nesneler ve bilgileri içermektedir. Devlet sırrına ihanet, vatana ihanet olarak nitelendirilerek cezalandırılır (Schubert & Klein, 2020).

En son ABD hükümetinin diplomatik yazışmaları ve gizli belgeleri düzenli olarak internet platformu WikiLeaks'te yayınlandı. Wikileaks kendisini, şeffaflığı artırmak ve böylece "tüm insanlar için daha iyi bir toplum" yaratmak amacıyla önemli yayınlanmamış bilgileri kamuoyuna duyurmayı hedefleyen kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak tanımlamaktadır. Wikileaks eleştirmenleri ise, bu "sızıntının" devletlerin meşru çıkarları açısından tehlikeleri olduğunu belirtmektedir. Devletlerin mevzuatlarında sırların yetkisiz ifşasını suç sayan çok sayıda hüküm bulunmaktadır. Ayrıca, bazen özel kanunlar da uygulama alanlarına giren sırların ifşa edilmesini suç saymaktadır; örneğin, haksız rekabet doğuracak olmasından ötürü ticari ve ticari sırların ifşası da suç sayılabilmektedir. Ceza Kanununun da ise özellikle devlet sırlarının açıklanmasına ilişkin hükümleri yer almaktadır. Devlet sırlarının korunması anlamında, bir devlet sırrını yabancı bir güce veya onun araçlarından birine açıklayan veya başka bir şekilde yetkisiz bir kişiye ulaşmasını sağlayan veya devletin zararına veya yabancı bir gücün lehine olacak şekilde kamuoyuna açıklayan ve bu şekilde dış güvenliğine ciddi zarar verme riski yaratan kişi vatana ihanetle cezalandırılır (Hebert, Roman Trips, 2010: 2).

Gizliliğin sağladığı güç, stratejik olarak kullanma imkânı dolayısıyla özellikle üst düzey yöneticilere önemli fırsatlar sunmaktadır. Aslında gizli olarak sınıflandırılan bilgilerin hedefli ve seçici bir şekilde ifşa edilmesi, medya, kamuoyu ve siyasi rakiplerle başa çıkmada önemli bir araçtır. Literatür ve pratik bilgi sızıntılarının büyük çoğunluğunun hatta en önemlilerinin siyasi otoriteler tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu tür sızıntılar, ilgili taraflara veya medyaya, belirgin bir gizlilik kültürüne dayalı olarak gelişen önemli bir siyasi güç aracıdır. Bu üst düzey bilgi sızdırırların yargılanmaları nadir durumlarda gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, bilginin izinsiz ifşa edilmesinin cezai kovuşturulması,

seçiciliği nedeniyle, hâlâ önemli bir siyasi fırsatçılık aracıdır (Wegener, 2023: 2).

Devlet sırrı, yalnızca sınırlı bir insan çevresinin erişimine açık olan ve devletin dış güvenliğine yönelik ciddi bir zarar tehlikesini önlemek amacıyla yabancı bir güçten gizli tutulması gereken olgular, nesneler veya bilgilerdir. Bu gizlilik sınırsız değildir: özellikle, özgür demokratik temel düzeni ihlal eden olgular devlet sırrı değil, hukuka aykırı sırlardır. Bunların yabancı bir güce iletilmesi, devletin dış güvenliğine ciddi zarar verme riski yaratıyorsa yasa dışı sırların ifşası bağlamında vatana ihanet olarak da cezalandırılabilir (Hebert, Roman Trips, 2010: 2). Demokratik hukuk devletleri bile, devlet sırlarının ihbarcılar tarafından ifşa edilmesine çoğu zaman ceza hukukunun keskin kılıcıyla tepki göstermektedir.

Ancak asıl soru, bu gizli politikanın bugün ne işe yaradığı ve kullanımının ne ölçüde meşru olduğudur. Meşru ve gayrimeşru amaçları net bir şekilde ayırt etmenin bir yolu var mı?

2.3. Bilgi Manipülasyonundan Kaçınma

Siyasi rakiplere zarar vermek, kamuoyunu yanlış yönlendirmek veya bireysel kazanç elde etmek amacıyla gizli bilgileri çarpıtmak ya da ifşa etmek etik dışıdır (Kernaghan, 2003). Kamu görevi veya kamusal tartışma yürüten kişilerin, toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmesi beklenir.

Dezenformasyon ve yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalesi toplumlar için ciddi bir tehdittir. İnsanların bilinçli kararlar almasını engelleyerek veya oy kullanmalarını engelleyerek demokratik kurumları ve süreçleri (seçimler gibi) zayıflatırlar. Ayrıca toplulukları birbirine düşürerek toplumları kutuplaştırabilirler. Yeni teknolojiler, düşman aktörlerin dezenformasyon yaymasını ve daha önce hiç görülmemiş bir ölçekte ve hızda bilgiyi manipüle etmesini mümkün kılmıştır. Bu nedenle, dezenformasyon ve bilgi manipülasyonuyla mücadele, devletler için en acil sorunlardan biridir. Bu dezenformasyon aktörleri, insanları çevrimiçi olarak aldatmak ve manipüle etmek için çeşitli teknikler kullanır. Bu, meşru

web sitelerinin klonlarından, duygularımıza hitap etmek ve yargımızı bulandırmak için tasarlanmış akıllıca manipüle edilmiş ses veya videolara (genellikle yapay zekâ kullanılarak oluşturulan 'deepfake' olarak bilinir) kadar uzanabilir (European Commission, 2025).

Basın, televizyon veya internetteki saldırgan magazin medyası ve onların araştırmacı gazetecileri, şayet sansasyonelciliği “iyi yönetim”den (*good government*) daha önemli görüyorlarsa, daha büyük zararları önlemek için bazı bilgilerin gizli tutulması gerekir. Fakat böyle bir gizliliği veya ihlalini hangi değerler, nedenler veya amaçlar haklı çıkarmaktadır? sorusu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan iktidardakiler için gizlilik öncelikle iktidarı sürdürmenin ve kendi şüpheli entrikalarını devletin zarar görmesini önleme bahanesiyle kamuoyunun gözünden gizlemenin bir aracı olarak kullanma cazibesi de büyüktür. Günümüz toplumunda kitle iletişim araçları siyaset açısından merkezi bir öneme sahiptir. Bu nedenle yetenekli siyasetçiler, belirli medya kuruluşları ve onların gazetecileriyle simbiyotik bir ortaklık içine girerler. Yöneticiler, medyayı işlerine gelen bilgileri yaymak, hoşlarına gitmeyen gerçekleri ise gizlemek için kullanabilirler; bu sayede de siyasi amaçlarına daha kolay ulaşırlar (Voigt, 2017: 7). Medya bu nokta da vatandaş doğru bilgilendirme görevini layıkıyla yerine getirmelidir.

Bilginin, uygunluk ve geçerlilik ölçütlerine göre değerlendirilmesi, bağlamına oturtulması ve açıklanması gerekir. İş bölümüne dayalı açık bir toplumda, çok sayıda karmaşık konunun bir arada yer aldığı bir ortamda, bilgiyi anlaşılır bir biçimde hazırlayan, arka plan bilgilerini sunan, bağlantılar kuran yetkin gazetecilerin görev yaptığı bağımsız bir medyaya ihtiyaç vardır. Büyük miktarda bilgi sağlamanın başlı başına güven yaratacağına inanmak çok doğru olmaz. Daha çok bilginin niteliği, anlaşılabilirliği ve bağlam içindeki analitik değerlendirmesi önemlidir. Birçok medya kuruluşunun bilgiyi işleme gibi önemli bir görevi yeterince yerine getirmediği ve eleştirel, kaliteli gazeteciliğin giderek daha nadir hale geldiği görülmektedir. Medya ortamındaki artan ekonomik baskı, gazetecilik kalitesinde giderek daha fazla eksikliğe, özellikle de siyasetin

skandallaştırılmasına ve karmaşık siyasi süreçlerin basitleştirilmesine yönelik güçlü eğilimlere yol açıyor. Ayrıca, bağımsız haberciliğin gazetecilik ruhu yerine reytinglere ve satış rakamlarına giderek daha fazla odaklanılıyor. Dolayısıyla pek çok medya kuruluşunun, özgür ve demokratik toplumlarda önemli bir bilgilendirme ve kontrol işlevi görmesi gereken “dördüncü kuvvet” olarak sorumluluklarını yeniden gözden geçirmeleri gerekmektedir. Gazeteciler, “güven temsilcileri” olarak hareket ederler; siyasi süreçleri analiz eder ve değerlendirirler ve böylece güvenin merkezi toplumsal kaynağı hakkındaki kararlara katılırlar (Borgwardt, 2011: 23-24).

Bilgi manipülasyonu yeni bir olgu değildir. Son zamanlarda çektiği ilgi iki faktörün birleşimine bağlıdır: bir yandan internetin ve sosyal ağların bilgiyi hızla, hatta 'viral' olarak yayma konusundaki benzeri görülmemiş kapasitesi; diğer yandan demokrasilerimizin yaşadığı, kamusal konuşmayı değersizleştiren ve hakikat kavramını görece hale getirecek kadar ileri giden güven krizi (Jeangène Vilmer, 2018: 11).

Dezenformasyona karşı tepki için alınması gereken bazı önlemler şunlar olabilir:

- Demokrasileri güçlendirmek, dezenformasyon aktörlerinin çevrimiçi platformları kötüye kullanmasını zorlaştırmak ve gazetecileri ve medya çoğulculuğunu korumak için politikalar geliştirmek
- Bilinçlendirme projeleri, gelişmiş teknolojik çözümler ve iyileştirilmiş koordinasyon yoluyla yabancı müdahalelere ve siber saldırılara karşı koymak
- Medya okuryazarlığı ve farkındalık yaratma yoluyla dezenformasyona karşı toplumsal dayanıklılık oluşturmak
- Kurumlar, ulusal otoriteler, sivil toplum ve diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak

Şeffaflık ve gizli bilgilerin kötüye kullanılmaması ilkesi arasındaki denge son derece önemlidir. Şeffaflığın kamunun demokrasiye güvenini yeniden tesis ederek devletin gizlilik perdesinin kalkması,

“bilgili vatandaş”ın doğduğu anlamına gelmesi o kadar da kolay değil. Aynı şekilde daha fazla kontrolün de kamu kurumlarına daha fazla güven duyulacağı sonucunu doğurmayacağı gibi. Örneğin, Amerikan seçmenleri, George W. Bush’un hiçbir kitle imha silahı kanıtı olmamasına rağmen ABD’yi Irak’ta savaşa sürüklediğini öğrendikten sonra bile kendisini yeniden seçtiler. Aynı şekilde İtalyanlar da hakkında sürekli yolsuzluk ifşaatları yapılmasına rağmen Silvio Berlusconi’yi on yılın üzerinde iktidarda tuttular. Bir başka örnek ise “Güven siyasetinin” çelişkilerini görmek için 2011 yılında Rusya’da yaşananlara bakmak yeterlidir. 2011’deki parlamento seçimleri için göstericiler adil ve gerçek bir oylama talep ettiler. Bu artan meşruiyet krizi, hükûmeti iktidarını haklı çıkarmak için yeni yöntemler geliştirmeye zorladı. Seçimlerde kimin aday olabileceğine karar veren Vladimir Putin, seçimlerin adil ve gerçek olması için ülkenin her tarafının kameralarla izlenmesini sağladı. Batı’dan bakıldığında, bu kameralar hükûmeti denetlemenin bir aracı gibi görülebilirdi: Vatandaşlar, devletin ne yaptığını seyredecek ve onu kontrol edecekti. Oysa Rusya’nın kırsal kesimlerinde yaşayan bir seçmen açısından bu kameraların verdiği mesaj bambaşkaydı: “Hükûmet kime oy verdiğini biliyor.” Sonuçta Putin çifte başarı elde etti: Batı’nın gözünde “şeffaf” görünürken, halkının büyük çoğunluğu üzerinde “korku salan” bir etkiye sahip oldu. Kameraların kurulması, aynı anda hem şeffaflık hem de komplo boyutu taşıyordu (Krastev, 2013).

Sonuç

Bu makalede, siyasal karar alma süreçlerinin şeffaflığı ile belirli konularda gizliliğin gerekliliği arasındaki dengenin, demokratik sistemlerin sağlıklı işleyişi açısından kritik bir önem taşıdığı vurgulanmıştır. Bir yandan, yönetenlerin faaliyetlerinin kamu denetimine açık olması ve bilgilere erişimin mümkün kılınması, vatandaşların yönetimi sorgulayabilmesini ve siyasal süreçlere aktif katılım sağlamasını kolaylaştırır. Bu sayede, yöneticilerin keyfi uygulamalardan uzak durması ve yolsuzluğun engellenmesi sağlanarak hukuk devleti anlayışı pekiştirilir. Öte yandan, ulusal

güvenlik, diplomasi ve kişisel verilerin korunması gibi alanlarda sınırlı bir gizliliğin olağan ve gerekli olduğu kabul edilmektedir. Burada asıl mesele, bu gizliliğin meşru kullanım çerçevesinde tutulmasıdır; aksi hâlde, iktidar sahiplerinin gücünü koruma veya muhalif görüşleri bastırma amacıyla istismar edilebileceği yönünde ciddi bir risk ortaya çıkar.

Bu noktada, “gizli bilgileri kötüye kullanmama ilkesi”, devletin, kamu görevlilerinin ve siyasetçilerin ellerindeki bilgileri yalnızca kamu yararına ve hukuki çerçeveye uygun biçimde kullanmaları gerektiğini açık bir biçimde ifade eder. Böylece, bir taraftan ulusal güvenlik ve diğer meşru gizlilik gerekçeleri korunurken, diğer taraftan da temel demokratik değerler ve ilkelerle bağdaşmayan uygulamalara karşı gerekli önlemler alınmış olur. Bu bağlamda, ilgili mevzuatın güçlendirilmesi ve netleştirilmesi, bağımsız denetim mekanizmalarının etkin kılınması ve şeffaflık kültürünün kurumlarda ve toplum genelinde yaygınlaşması, olası keyfi uygulamaların önüne geçmede temel yöntemler olarak öne çıkar. Özellikle bağımsız medya organları ve sivil toplum kuruluşlarının, devletin karar alma süreçlerini gözetlemesi ve toplum yararına hizmet etmeyen eylem ya da politikaları ifşa etmesi, demokratik işleyişte önemli bir rol üstlenir.

Gizli bilgilerin kullanımı söz konusu olduğunda, gerekçelendirme zorunluluğu, kamu yararının gerçekten gözetilip gözetilmediğinin ayrıştırılabilmesi için gerekli görülen bir ilkedir. Böylece, “ulusal güvenlik” ya da benzeri sebeplerle açıklanamayan bilgilerin gizli kalma gerekçesi, şeffaf bir hukuksal prosedürle kamuoyu nezdinde değerlendirilebilir. Aynı zamanda, gizliliğin suistimal edilmesi hâlinde uygulanacak yaptırımların caydırıcı olması, benzer durumların tekrar yaşanmasını önlemek açısından önemlidir. Hem siyasi hem hukuki ve idari düzeyde geliştirilebilecek yaptırım mekanizmaları, kamu görevlilerinin sorumluluk duygusunu güçlendirerek gizliliğin kötüye kullanımını azaltacaktır.

Sonuç olarak, demokratik toplumlarda şeffaflık ve gizlilik bir arada var olabilecek, ancak bu ikisi arasında kurulan denge, hem ulusal çıkarları hem de halkın bilgi edinme ve denetleme hakkını aynı anda gözetmelidir. Başka bir deyişle, karar alma süreçlerinin mümkün olduğunca açık ve denetlenebilir olması, ulusal güvenlik gibi meşru gerekçeler için ise belirli alanlarda sınırlı bir gizliliğin kabul edilmesi, demokratik meşruiyeti ve hesap verebilirliği zayıflatmadan güvenlik ihtiyaçlarını karşılayacak bir model sunar. Bu dengenin korunabilmesi için yetki sahiplerinin, elindeki gizli bilgileri salt kamu yararı doğrultusunda ve hukukun belirlediği sınırlar içinde kullanması şarttır. Böyle bir yaklaşım, demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinin sağlam bir zeminde devamlılığını güvence altına alırken, toplumun kamusal kararlara yönelik güvenini de pekiştirecektir.

Devlet şeffaflığının saygın bir hedef olduğu tartışmasız bir gerçektir. Ancak vatandaşların siyasi kurumlara olan güvenini sadece bu yolla yeniden tesis edeceğimize inanmak, kendimizi aldatmak anlamına gelebilir.

Kaynakça

- BMI (2025). Besonderer Schutz für sensible Informationen: Der staatliche Geheimschutz, 11 Mart 2025, <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/sicherheit/spionageabwehr-wirtschafts-und-geheimschutz/staatlicher-geheimschutz/staatlicher-geheimschutz-artikel.html>.
- Bok, S. (1989). *Secrets: On the Ethics of Concealment and Revelation*. Vintage.
- Borgwardt, A. (2011). Diskussion in Workshops- Ergebnisse, in: Denkwerkstatt "Politik und Vertrauen", Friedrich-Ebert Stiftung, Berlin, 20-28
- Bröhmer, J. (2004). *Transparenz als Verfassungsprinzip*. Tübingen: Mohr Siebeck.
- BSI (2025). Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik, 05 Şubat 2025, https://www.bsi.bund.de/DE/Themen/Oeffentliche-Verwaltung/Geheimschutz/geheimschutz_node.html.
- Council Of Europe (2018). *Transparenz und Open Government (Öffnung von Regierung und Verwaltung)*, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://rm.coe.int/transparenz-und-open-government-offnung-von-regierung-und-verwaltung-g/16808f064c>.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). *The New Public Service: Serving Rather than Steering*. Public Administration Review.
- Eryılmaz, B. (2010). *Bürokrasi ve Siyaset*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- European Commission (2025). *Strategic communication and countering information manipulation*, https://commission.europa.eu/topics/countering-information-manipulation_en.
- Hebert, Roman Trips (2010): *Aktueller Begriff: Der strafrechtliche Schutz von Geheimnissen*, Deutscher Bundestag, Wissenschaftliche Dienste.
- J.-B. Jeangène Vilmer, A. Escorcía, M. Guillaume, J. Herrera, *Information Manipulation: A Challenge for Our Democracies*, report by the Policy Planning Staff (CAPS) of the Ministry for Europe and Foreign Affairs and the Institute for Strategic Research (IRSEM) of the Ministry for the Armed Forces, Paris, August 2018.
- Kernaghan, K. (2003). *Integrating Values into Public Service: The Values Statement as Centerpiece*. Public Administration Review.
- Krastev, I. (2013). *Die Transparenz-Verschörung*, <https://internationalepolitik.de/de/die-transparenz-verschwoerung>.
- NDR (2024). *Transparenz in Politik und Verwaltung: Initiative legt Gesetzesentwurf vor*, <https://www.ndr.de/nachrichten/mecklenburg->

- vorpommern/Transparenz-in-Politik-und-Verwaltung-Initiative-legt-Gesetzesentwurf-vor,transparenzgesetz122.html.
- Polater, Y. Z. (2016). Bilgi Edinme Hakkının Sınırları ve Devlet Sırrı. TBB Dergisi, 28 (122): 99-140.
- Rawls, J. (1971). A Theory of Justice. Harvard University Press.
- Sache, K. (2017). Transparenz bei Bürgerbeteiligung. Handreichung für Projektverantwortliche. Allianz Vielfältige Demokratie, Gütersloh.
- Schmitt, C. (1921). Die Diktatur, von den Anfängen des modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf, Duncker & Humblot, München und Leipzig.
- Shils, E. A. (1965). The Torment of Secrecy: The Background and Consequences of American Security Policies. W. Heinemann.
- Schubert, K. & Martina, K. (2020). Das Politiklexikon. 7. aktual. u.erw.Aufl. Lizenzausgabe Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn: Dietz.
- Thompson, D. F. (1995). Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption. Brookings Institution Press.
- Voigt, R. (2017). Staatsgeheimnisse Arkanpolitik im Wandel der Zeiten, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH.
- Wegener, B. W. (2023). Staatsgeheimnisse verpfeifen? Whistleblowing im demokratischen Rechtsstaat, Aus Politik und Zeitgeschichte/bpb.de.